การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามหลักพุทธธรรม

Developing the competencies of educational administrators towards success according to Buddhist principles

นันทพร บุญวาส[1]
Nanthaphorn Boonwas[1]

บทคัดย่อ

การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเป็นหน้าที่ที่ท้าทายอย่างยิ่ง ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร จึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลและการบริหารองค์กรสามารถส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทั้งคุณธรรมและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน บทความนี้จะนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างความสำเร็จในทุกมิติ การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร การดำเนินงานในระบบการศึกษานอกจากจะต้องยึดถือหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้ว การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ : การพัฒนาสมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ความสำเร็จ, หลักพุทธธรรม

Abstract

Educational Administration in the Present Era Educational administration is a very challenging task. It has to face challenges from changes in many areas, including technology, society, and the economy. Therefore, developing the competence of administrators is important in driving educational institutions forward sustainably. Applying Buddhist principles to develop personal competence and organizational management can promote administrators to have both morality and clear vision. This article presents a

[1] นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์, E-mail : krunanthaporn@gmail.com

guideline for developing the competencies of educational administrators based on Buddhist principles to create success in all dimensions. Therefore, the development of the competence of educational administrators is an important factor affecting the success of the organization. In addition to adhering to the principles of effective management in the educational system, Applying Buddhist principles as a guideline for managing educational institutions is another way that can lead organizations to success.

Keyword: Developing the competencies, educational administrators, success, Buddhist principles

บทนำ

ในยุคปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเป็นหน้าที่ที่ท้าทายอย่างยิ่ง การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร การดำเนินงานในระบบการศึกษานอกจากจะต้องยึดถือหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้ว การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร รวมถึงส่งเสริมการทำงานอย่างมีเป้าหมายชัดเจน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร และนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จทั้งในด้านการจัดการและการพัฒนานักเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นผู้นำในสถานศึกษาที่ต้องทำหน้าที่ในการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับ ความท้าทายดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พศ. 2560 กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนใน

อีก 20 ปีข้างหน้า[2] การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาในประเทศ การบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีความสามารถและความรู้ความสามารถที่เพียงพอจะส่งผลให้สถานศึกษามีความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อให้ผู้บริหารสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ[3] ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาควบคู่ไปกับหลักพุทธธรรม

สังคมและสภาพแวดล้อมทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่ครอบคลุมเพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน หลักพุทธธรรมสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็นในการบริหารงาน โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ ผู้บริหารจะสามารถสร้างความสมดุลระหว่างความสำเร็จในเชิงปฏิบัติกับการรักษาคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน

การพัฒนาสมรรถนะ

"การพัฒนาสมรรถนะ" (Competency Development) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการเพิ่มศักยภาพทั้งในระดับบุคคลและองค์กร โดยหลักการสำคัญที่เน้นคือการแยกแยะความแตกต่างระหว่างสมรรถนะพื้นฐาน (Threshold Competency) กับสมรรถนะที่ทำให้มีความโดดเด่น (Differentiating Competency) รวมถึงการนำความรู้ด้านพฤติกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร[4]

ทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะในการทำงาน (Competency Model) เป็นเครื่องมือบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารทุกระดับสามารถนำมาใช้ในการสรรหารักษา และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถและบุคลิกลักษณะเฉพาะตรงตามที่ ตำแหน่งกำหนด เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามผลตามที่คาดหวังไว้ สมรรถนะในการทำงาน (Competency) หมายถึง ความรู้

---

[2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579,[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: **https://shorturl.asia/39POm** [4 มิถุนายน 2565].

[3] สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ).** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

[4] สิรวดี ชูเชิด.การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ**. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์** (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 12(1), 225-227

ทักษะ และคุณลักษณะ (Knowledge, Skills, Personal Attribute) ของบุคคลที่จำเป็นต้องมี เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าไม่มีความรู้พนักงานก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง ความรู้นี้มักจะได้จากการศึกษา อบรม สัมมนา รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้มีความรู้ในด้านนั้นๆ

2. ทักษะ (Skills) หมายถึงทักษะ ความสามารถเฉพาะที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ถ้า ไม่มีทักษะแล้ว ก็ยากที่ทำให้พนักงานทำงานให้มีผลงานออกมาดีและตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ทักษะนี้มักจะได้มาจากการฝึกฝน หรือกระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดความชำนาญในสิ่งนั้น คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) หมายถึง คุณลักษณะ ความคิดทัศนคติ ค่านิยม แรงจูงใจและความต้องการส่วนตัวของบุคคล คุณลักษณะเป็นสิ่งที่ติดตัวและเปลี่ยนแปลงได้

3. คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) หมายถึง คุณลักษณะ ความคิดทัศนคติ ค่านิยม แรงจูงใจและความต้องการส่วนตัวของบุคคล คุณลักษณะเป็นสิ่งที่ติดตัวและเปลี่ยนแปลงได้ไม่ง่ายนักคุณลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับหน้าที่มักจะก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน และทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย[5] สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2548415-425) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการ ผู้อำนวยสถานศึกษาการชำนาญการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาเชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญพิเศษต้องผ่านการประเมินด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง[6] 2. การบริการที่ดี คือ ความตั้งใจในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิผลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ 3. การพัฒนาตนเอง คือ การศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ ติดตามองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพ เพื่อ

[5] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, **แนวทางการพัฒนาระบบสมรรถนะเพื่อพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://competency.rmutp.ac.th/ [21 ตุลามคม 2566].

[6] สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2553)} **คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง) โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ**. (กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ).

พัฒนาตนเองและพัฒนางาน 4. การทำงานเป็นทีม คือ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นหรือ แสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตามได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม

การนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะ ความสามารถ และประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย หลักความมีสติปัญญา ความเมตตา และการปฏิบัติธรรม ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้บริหารมีแนวทางการดำเนินชีวิตและการทำงานที่สมดุลและเป็นธรรม[7] เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณธรรม รวมถึงการสร้างความสมดุลระหว่างการบริหารงานและการพัฒนาคนในสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและดีงาม

หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย หลักความมีสติปัญญา ความเมตตา และการปฏิบัติธรรม ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้บริหารมีแนวทางการดำเนินชีวิตและการทำงานที่สมดุลและเป็นธรรม

1. หลักสติปัญญา (ปัญญาสัมปทา)

การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และวิจารณญาณที่ดี หลักปัญญาในทางพุทธศาสนาเน้นให้ผู้บริหารพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ด้วยปัญญา ตระหนักถึงผลกระทบต่อส่วนรวม และใช้ความรอบคอบในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล การวางแผนพัฒนาโรงเรียน และการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ

2. หลักความเมตตา (เมตตากรุณา)

การบริหารด้วยความเมตตาและความกรุณาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเมตตาจะใส่ใจต่อความต้องการและความรู้สึกของบุคลากรทุกฝ่าย พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานร่วมกันในเชิงบวก ช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาในองค์กรอย่างมีความเข้าใจ ซึ่งจะส่งผลให้บรรยากาศในโรงเรียนเป็นไปอย่างสงบสุข และมีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3. หลักการปฏิบัติธรรม (ธรรมะปฏิบัติ)

---

[7] พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และ ศุขภิญญา ศรีคำไทย. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา*. **วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์**, 3(1).61-82.

หลักธรรมที่สำคัญในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ผู้บริหารควรยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน การปฏิบัติตามหลักธรรมะเหล่านี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือในตัวผู้บริหาร ตลอดจนส่งเสริมการดำเนินงานอย่างโปร่งใส และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

แนวทางการประยุกต์ใช้พุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา

การนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม การส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร การนำหลักธรรมะมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ และการพัฒนาความสัมพันธ์ในองค์กรผ่านกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญ การสนทนาธรรม และการปฏิบัติสมาธิ โดยมีแนวทางประยุกต์ดังนี้

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยให้ผู้บริหารมีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม และสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

1. **การจัดอบรมและการปฏิบัติธรรม**: จัดอบรมและกิจกรรมปฏิบัติธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้บริหารและบุคลากร
2. **การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน**: ส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการทำงานและการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน
3. **การเป็นตัวอย่างที่ดี**: ผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับครูและนักเรียน

จะเห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันไม่เพียงแค่ต้องการทักษะทางการบริหารที่ดี แต่ยังต้องมีความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและจริยธรรม หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักพุทธธรรมที่สำคัญได้แก่ อริยสัจ 4, สติปัฏฐาน 4, พรหมวิหาร 4, อิทธิบาท 4, และพุทธปัญญา ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้[8]ดังนี้

[8] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษา. **วารสารการบริหารการศึกษา**, 5(2), 45-56.

อริยสัจ 4

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่เน้นการเข้าใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต การนำอริยสัจ 4 มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยให้สามารถรับมือกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. **ทุกข์**: ผู้บริหารต้องตระหนักถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา การรับรู้ถึงความทุกข์และความยากลำบากจะเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขปัญหา
2. **สมุทัย**: ผู้บริหารต้องหาสาเหตุของปัญหาอย่างถี่ถ้วนและลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถระบุและเข้าใจรากเหง้าของปัญหาได้อย่างถูกต้อง
3. **นิโรธ**: ผู้บริหารต้องมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้น การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้มีทิศทางในการดำเนินงาน
4. **มรรค**: ผู้บริหารต้องวางแผนและดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กร การมีแผนการที่ชัดเจนและการปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบ

สติปัฏฐาน 4

สติปัฏฐาน 4 เป็นหลักธรรมที่เน้นการมีสติรู้ตัวในการกระทำ การนำสติปัฏฐาน 4 มาใช้ในการบริหารจะช่วยให้ผู้บริหารมีสติและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ[9]

1. **กายานุปัสสนา**: ผู้บริหารควรดูแลร่างกายให้แข็งแรงและมีสุขภาพดี เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. **เวทนานุปัสสนา**: ผู้บริหารควรรู้สึกและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น
3. **จิตตานุปัสสนา**: ผู้บริหารควรควบคุมจิตใจให้มีสมาธิและสงบ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีสติ
4. **ธัมมานุปัสสนา**: ผู้บริหารควรปฏิบัติตามหลักธรรมและศีลธรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูและนักเรียน
5.

[9] ทองใส สว่างวงศ์. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้หลักสติปัฏฐาน 4. **วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา**, 7(1), 23-35.

พรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่เน้นการมีเมตตาและความกรุณา การนำพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่นและเป็นมิตร

1. **เมตตา**: การมีความรักและความห่วงใยต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทุกคน จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
2. **กรุณา** การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในยามที่มีความต้องการ จะสร้างความเชื่อมั่นและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทีม
3. **มุทิตา** การยินดีในความสำเร็จและความสุขของผู้อื่น จะสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสนับสนุนการพัฒนาของทุกคนในองค์กร
4. **อุเบกขา** การมีความสงบและมีสติในทุกสถานการณ์ จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและถูกต้อง[10]

การนำพุทธปัญญาสู่ความสำเร็จ

การนำพุทธปัญญามาใช้ในการบริหารไม่เพียงช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นความจริงและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง แต่ยังสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทั้งในระดับบุคลากรและองค์กร เช่น

1. **การส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับตัว** การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาความสามารถและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้วยสติและปัญญา
2. **การสร้างความร่วมมือในองค์กร** การใช้วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการตัดสินใจที่มีสติช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในทีมงาน
3. **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา** ผู้บริหารที่มีพุทธปัญญาจะสามารถกำหนดแนวทางพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าที่แท้จริง เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

[10] นันทพร ทองเชื้อ, มิตภาณี พุ่มกล่อม, และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2565). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. **วารสารร้อยแก่นสาระ**, 7(1), 91-102.

บทสรุป

หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้ในการบริหารเพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างมีสติ ผู้บริหารที่ยึดมั่นในพุทธธรรมจะสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยสร้างผลลัพธ์ที่ดีทั้งในด้านคุณภาพของงาน และความสุขของบุคลากรในองค์กร จึงสรุปได้ว่า การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาไม่เพียงแต่จะช่วยเสริมสร้างทักษะในการบริหารจัดการ แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นผู้นำที่มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในระยะยาว ผู้บริหารที่มีสมรรถนะและคุณธรรมจะสามารถนำพาสถานศึกษาให้เป็นที่พึ่งพาของนักเรียน ครู และชุมชนได้อย่างแท้จริง

การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามหลักพุทธธรรมถือเป็นแนวทางที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างการบริหารงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรม บทความนี้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น พรหมวิหาร 4, สติปัฏฐาน 4, อิทธิบาท 4 และอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็น ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสร้างแรงบันดาลใจ และการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกในองค์กร พรหมวิหาร 4 เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและอบอุ่น โดยผู้บริหารสามารถแสดงออกถึงความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ในการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือของบุคลากร ส่วนสติปัฏฐาน 4 ช่วยพัฒนาสติ สมาธิ และปัญญาในการตัดสินใจและการจัดการปัญหาอย่างมีเหตุผล ขณะที่อิทธิบาท 4 ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมดุลระหว่างเป้าหมายทางธุรการและการพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรและนักเรียน นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในระบบการศึกษา โดยการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และ การพัฒนาที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความเคารพซึ่งกันและกันการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารสถานศึกษาไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสำเร็จในองค์กร แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียนในทิศทางที่ดีงามและยั่งยืน การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมเป็นการผสมผสานระหว่างการพัฒนาทักษะในการบริหารและการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในระยะยาว ผู้บริหารที่มีสมรรถนะและคุณธรรมจะสามารถนำพาสถานศึกษาให้เป็นที่พึ่งพาของนักเรียน ครู และชุมชนได้อย่างแท้จริง การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้ผู้บริหารบรรลุความสำเร็จทั้งในด้านการบริหารงานและการพัฒนาคุณธรรม การบริหารที่ยึดหลักพุทธ

ธรรมจะช่วยให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมไม่เพียงแต่ส่งเสริมความสำเร็จในเชิงบริหารจัดการ แต่ยังช่วยสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและความสุขในองค์กรด้วย การบริหารสถานศึกษาด้วยหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร และส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ผู้บริหารที่มีสติปัญญา ความเมตตา และยึดมั่นในหลักธรรม จะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ การเสริมสร้างความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ผู้บริหารมีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม โดยยึดหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางสำคัญ เพื่อให้เกิด **ประสิทธิภาพ** และ **ประสิทธิผล** ในการบริหารงาน รวมถึงการพัฒนาสถานศึกษาในทุกมิติอย่างสมดุล

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษา. **วารสารการบริหารการศึกษา**, 5(2), 45-56.

ทองใส สว่างวงศ์. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้หลักสติปัฏฐาน 4. **วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา**, 7(1), 23-35.

*นันท*พร ทองเชื้อ, มิตภาณี พุ่มกล่อม, และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2565). *การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1*. **วารสารร้อยแก่นสาระ**, 7(1), 91-102.

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และ ศุขภิญญา ศรีคำไทย. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา*. วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 3(1), 61-82.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, **แนวทางการพัฒนาระบบสมรรถนะเพื่อพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://competency.rmutp.ac.th/ [21 ตุลามคม 2566].

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579,[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: **https://shorturl.asia/39POm** [4 มิถุนายน 2565].

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2553)} **คู่มือประเมินสมรรถนะครู(ฉบับปรับปรุง) โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ**. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.

สิรวดี ชูเชิด.**การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ**. วารสารวไลยอลงกรณ์ ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 12 (1), 225-227